

Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi Thomae tomi quinque

Accvratam Qvæstionvm D. Thomæ, Ab LXXXIV. Vsqve ad finem: &
Disputationum de virtute Pœnitentiæ, De Clauibus, De Sacramentis
Pœnitentiæ, & Extremæ Vnctionis, De Purgatorio, Suffragiis & Indulgentiis,
expositionem complectens : Accesserunt Indices quinque: ... Postremus

Suárez, Francisco

[Köln], 1616

Disputatio LVII. De Duratione, & reuocatione indulgentiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93815](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93815)

*continent in
tolerabilem
errorem non
est publice
spurnenda.
V. l. Gene.*

Nunquam est publice spernenda, aut libere repre-
henda. Hæc assertio magis ad prudentiam pertinet,
quàm ad doctrinam. Probat tamen, tum quia omnino
cauendum est ne cum hæreticis in verbis, aut factis,
quæ Pontificiam auctoritatem imminuerentur, etiam
apparenter conueniamus, præsertim publice: tum etiam
quia populus Christianus regulariter nullam hinc adificationem
accipit, sed potius scandalum: tum denique, quia hu-
iusmodi zelus nec necessarius est, neque utilis. Ad-
de, si qui interdum videntur esse excessus, regulariter
oriri ex malitia, vel ignorantia eorum, per quos
denunciantur indulgentiæ vel simplicium hominum
qui illas suscipiunt, qui non satis intelligentes
formam carum, vnicuique forte oratione putant plu-
res indulgentias lucrari posse: in quibus casibus ad-
hibendum est remedium primo ac præcipue à pas-
toribus Ecclesiæ, malitiam & imperitiam, ministro-
rum cohibentibus, vt in multis decretis pronissum
est, ac tandem in Concil. Trid. sess. 21. cap. 9. & sess. 25.
in fine. Deinde optimum consilium est docere gene-
ratim veram de indulgentiis doctrinam, & nihilo-
minus monere populum ad opera penitentia, &
quod ob nimiam fiduciam indulgentiarum illa non
omitant: quia multis ex causis contingere potest,
vt fructus earum non assequantur. Nunquam tamẽ
existimo expedit, immo nec posse absque scanda-
lo, & imprudentia fieri, vt aliqua indulgentia parti-
cularis, quam constat esse à Pontifice concessam, pub-
lice denuncietur esse nulla, aut superflua: quia id,
moraliter loquendo, est inutile, & contra reueren-
tiam Pontifici debitam, & ob alias rationes superius
factas.

Conc. Trid.

Offerebat autem sese hic occasio dicendi de aliis
formulis, quibus conceduntur alij fauores, qui cum
indulgentia, & propter indulgentiam dari solent: &
an in eis etiam verum habeat, quod tantum valent,
quantum sonant: & specialiter tractari hic solet de
Bulla seu clausula Compositionis. an in conscien-
tia efficiat, quod videtur concedere, nimirum, com-
mutare incerta debita pro minima quadam quan-
titate debita, data in pium subsidium. Sed hæc res
non spectat ad hunc locum: quia hæc priuilegia per
accidens coniunguntur cum indulgentiis, per se ve-
ro spectant ad proprias materias, vel de confessione,
vel de Censuris, vel similibus, in quibus explicanda
sunt, quamuis ex dictis in hac materia possint multa
principia desumi. In speciali vero de illa composi-
tione tractandum est in materia de Restitutione. In-
terim videri potest Soto d. 21. quæst. 2. art. 4. & Cor-
duba q. 4. de Indulg.

DISPUTATIO LVII

De duratione & reuocatione indulgentiarum.

Hæc sola disputatio superest de hac
materia, in qua illa duo tantum, que
in titulo sunt proposita, explicanda
sunt. Nam, quia indulgentia per ho-
minis actionem fit, solumque potest
habere effectum quamdiu durat, ideo explicare ne-
cesse est, an semel concessa, semper maneat, & fru-
ctuosa sit, vel quibus modis retinere possit, & amit-
tere valorem suum.

SECTIO I.

*Vtrum indulgentia perpetua sit, vel cessare
possit.*

PRINCIPIO supponenda est distinctio superius da-
ta de indulgentia obtinenda per aliquem, vel ipso
facto: nam prior, vt dixi, potius est facultas dandi a-

licui indulgentiam, vel quod in idem redit, obti-
nendi eam ab aliquo. De hac ergo nulla est difficul-
tas: quia cum hæc indulgentia habeat vim cuiusdam
delegationis, clarum est ex se non esse perpetuam,
neque etiam illi repugnare vt semper duret, sed pen-
dere à voluntate delegantis, & iuxta illius arbitrium
durare. Imo simpliciter loquendo nulla potestas co-
cedendi indulgentias est perpetua, nisi potestas Sum-
mi Pontificis, quæ à tali dignitate inseparabilis est,
quamuis possit separari à persona, si dignitati renū-
ciet, aut ab illa propter hæresim manifestam cadat,
si tamen id accidere potest. Quatenus vero hæc po-
testas est in Episcopis, iure quidem ordinario perpe-
tua etiam est, absolute vero non est perpetua, quia
posset Pontifex aliud ius statuere, & dignitate prius
prinare. Posset etiam aliquando relicto in re commu-
ni, Episcopum aliquem priuare hac potestate, sicut
per censuras priuantur Episcopi vsu illius, faciliusque
& frequentius fit, vt persona, quæ habuit hanc po-
testatem vt ordinariam, iam illa careat, quia Episco-
patui renunciant. Multo ergo magis potestas hæc, si
tantum sit delegata, non est ex se perpetua: quia abs-
que alia causa ad nutum voluntatis delegantis au-
ferri potest, cum tamen ordinaria potestas sine cau-
sa tolli non possit, saltem licite. Similique modo illa
facultas obtinendi indulgentiam ab aliquo pendet
semper ex voluntate concedentis, quia delegatio
quædam est. Hoc autem intelligendum est re non-
dum facta: nam si absolutio iam data sit, amplius
reuocari non potest. Quantum vero duret hæc fa-
cultas, si non reuocatur, ex verbis priuilegij collig-
endum est, & quoad hoc eadem est ratio de illa, &
de alia indulgentia, quæ ipso facto comparatur, de
qua dicendum iam superest.

*In du legentia
ab alio obti-
nenda non
est perpetua.*

*Nulla potes-
tas conceden-
di indulgenti-
as, nisi
Summi Pon-
tificis est per-
petua.*

Altera ergo indulgentia, quæ per aliquod optis
obtinenda conceditur, in duplici statu considerari
potest, vel antequam comparetur, vel post. Igitur
quoad hoc secundum manifestum est, indulgen-
tiam esse perpetuam & irreuocabilem, non solum
ab homine, sed etiam ab ipso Deo, si semel illam
acceperit, & effectum eius perfecit. Non tantum
quia dona Dei sunt sine penitentia, sed etiam quia
ablato semel reatu poenæ non potest iterum ab ex-
trinseco fieri, vt supra in materia de Penitentia di-
ctum est. Consideranda ergo est indulgentia in pri-
ori statu, de qua vltius subdistingendum est.
Nam aliquando conceditur ad certum tempus, a-
liquando expresse in perpetuum, aliquando inde-
finite nulla facta temporis, aut durationis men-
tione.

*Indulgentia
ipso facto, re-
sua perfecta,
irreuocabilis.*

Dico ergo primo, quando datur priori modo,
non durare ultra præfixum tempus: quia indulgen-
tia non plus valet, quam sonat, tam quoad duratio-
nem, quam quoad reliqua, & in vniuersum nulla gra-
tia, vel sententia excedit voluntatem superioris, ver-
bis expressam. Quæri autem potest, an talis indul-
gentia possit intra tale tempus reuocari. Respondeo
si concedens habeat superiorem, non est dubium
quin possit à superiore reuocari: quia nondum for-
ta est effectum, & superior irritare potest quam-
cumque facultatem ab inferiore datam. Adde et-
iam, ab ipsomet concedente, verbi gratia, Ponti-
fice Summo, reuocari posse: quia semper effectus
pendet ex formali vel virtuali intentione eius, quæ
nullo modo manet facta reuocatione, de qua re
plura sequenti sectione. Et ex ibi dicendis etiam
constabit, an possit hæc indulgentia alio modo ex-
tingui intra illud tempus, etiam non facta reuoca-
tione.

*Indulgentia
ad certum
tempus con-
cessa, non du-
rat ultra il-
lud.
An possit in-
tra illud re-
uocari.*

*Indulgentiam concessam vs perpetuam, semper
durare, esse tamen semper obnoxiam
reuocationi.*

Secund.

Secundo dicendum est, indulgentiam, quæ expressè conceditur vt perpetuo sit, ex vi concessionis semper durare, nihilominus tamen non esse ita perpetuam, quin auferri possit. Prior pars constat ex axiomate sepe repetito, *Indulgentia tantum valet, quantum sonant*: sed forma talis indulgentiæ sonat per perpetuitatem: ergo efficit illam, quantum est ex se. Idemque dicendum est quoties verba formæ æquivalentia sunt, quanuis non sint ita expressa, vt si indulgentia concedatur. *Vsq; ad beneplacitum huius Sedis*, reuera est perpetua, quia nullum habet præfixum terminum, nec conditio illa repugnat perpetuitati, quia nulla indulgentia est magis perpetua, quantumcunque enim perpetua dicatur, semper pendet ex beneplacito Sedis. An vero idem sit si in forma dicatur, *Vsq; ad beneplacitum nostrum*, dicam sectione sequente. Hinc vero facile probatur altera pars: quia, licet indulgentia expressè dicatur perpetua, semper reuocari potest ab ipso concedente, vel à superiore, vel etiam à successore, iuxta dicta in assertionem à superiori. Vnde hæc perpetuitas indulgentiæ est similis illi, quam in naturalibus habere potest effectus pendens in fieri, & in esse à sua causa: nam erit perpetuus, si ab illa perpetuo conseruetur, & nihilominus desinere poterit, si causa possit suspendere influxum suum. Dices, interdum concedit Pontifex priuilegium ita perpetuum, vt sit etiam irreuocabile: sæpe enim sub horum tenore verborum conceduntur priuilegia, de quibus ergo eodem modo erunt perpetua huiusmodi indulgentiæ. Responderetur, non esse nostri instituti nunc exponere quid operetur verbum illud *irreuocabile*, additum priuilegio Pontificio. Quidquid ergo de aliis sit, breuiter dico, in propria indulgentiæ concessione non solere addi similem exaggerationem, quod ego viderim: & fortasse ratio est: quia effectus indulgentiæ quo magis est internus & spiritualis, eo magis semper pendet ex voluntate Pastoris, vel etiam quia alia priuilegia possunt conferre ius aliquod & quasi dominium: nam versantur circa res alias, quæ donari possunt, & ideo non tam facile possunt reuocari sine noua causa. Indulgentia vero proprie non confert ius, sed facultatem quandam pendentem semper ex voluntate superioris. Quomodo autem hæc reuocatio fieri debeat quamve necessaria sit, dicetur melius sectione sequenti.

Quid significet verbum irreuocabile in dolo Pontificio.

Indulgentia absolute concessa sine limitatione intelligitur esse perpetua.

Variæ indulgentiarum limitationes.

Vltimo dicendum est indulgentiam concessam sine limitatione temporis formali vel virtuali ex vi verborum esse perpetuam, dummodo per elausulam generalem non sit facta limitatio. Explico, & probo singula. Dixi enim, *sine limitatione formali vel virtuali*: quia multis modis potest indulgentia habere limitatum tempus, etiam si expressè non præscribat numerum dierum, vel annorum: nam illa, quæ datur ad vnum tantum actum, limitatur saltè ad tempus in quo finitur talis actus, quod si præscriperit tempus intra quod ille actus perficiendus est, erit expressè limitata. Item, quæ conceditur vt obtineri possit semel, aut bis in vita, saltem habet determinatum tempus vitæ, & hoc modo omnis indulgentiæ personalis potest dici limitata, quanuis proprio nomine *virtuali*, dici possit. Indulgentiæ vero locales magis stabiles sunt: quia loca durabiliora sunt: Quia vero etiam loca ipsa deficere possunt, vt templa, &c. quoad hoc videntur etiam habere tempus limitatum, de quo dicemus latius sectione sequente. Maxime vero carent limitatione temporis illæ, quæ conceduntur religionibus, alijsve com-

munitatibus, aut familiis, quæ cõcessione continua perseuerant. In omnibus autem prædictis indulgentiis habet locum conclusio posita respectu eius, cuius intuitu simpliciter conceditur, seruata proportionem ad illius rei permanentiam. Sic ergo declaratio assertio communis est Theologorum distinct. 20. vbi specialiter Paludanus quæstione quarta, numero 24. & sumitur ex Diuo Thoma quæstione prima art. 3. quæst. 3. ad quartum, & ex Syluestro verb. *Indulgentia*, num. 16. vbi refert Innocentium Landulphum, & alios, & idem tenet Angelus ibi, & alij Summistæ. Et ratio est, quia in tali indulgentia non ponitur temporis limitatio, ergo neque à nobis, vel ab aliquo infra concedentem addi potest: ergo vel nunquam esse valida, quod dici non potest, vel sine limitatione temporis valet, quod est esse perpetuam. Prior consequentia patet, tum quia indulgentia quoad hoc potius amplianda, quam restringenda est: tum etiam: quia nullus inferior potest voluntatem superioris limitare, neque aliquis potest certa aliqua ratione definitum terminum assignare. Addidi vero, *dummodo limitatio non sit facta per aliquam legem*, propter regulas Cancellariæ supra citatas, & si quæ sunt aliæ similes: nam postquam Apostolica sedes sua verba declarauit, ac limitauit, idque pro lege, ac regula statuit, semper in eo sensu loquitur, si absque alia speciali declaratione loquatur.

Palud. D. Thom. Syluest. Angl.

An possit aliquis sepius lucrari indulgentiam indefinite concessam visitanti tali die Ecclesiæ, sæpe illam visitando.

Sed obicit potest: nam sequitur ex assertionem, quando indefinite conceditur indulgentia certa visitantibus talem locum pium, posse aliquem sepius lucrari indulgentiam illam, iterum atque iterum Ecclesiam illam visitando, est enim eadem similitudo rationis: quia si tempus indefinite positum, censetur esse perenne, etiam visitatio indefinite posita erit perennis, vt per illam semper indulgentia obtineri possit. Consequens autem videtur absurdum, alias quando conceditur indulgentia visitanti Ecclesiam infra octauam dedicationis, aut festi Titularis eius, pluries possit illam lucrari, scilicet, visitando pluries intra illos dies illam Ecclesiam, quod est contra communem vsum talium indulgentiarum. Est tamen eadem proportio huius indulgentiæ ad illos octo dies, quæ est alterius ad tempus indefinite sumptum. Ad hanc obiectionem, respondendo formaliter ad vim illationis, possit negari prior sequela: quia tempus est vnum continuum, quod nunquam finitur, & ideo indefinite sumptum, totum in rigore comprehenditur: visitatio autem Ecclesiæ vna actione perficitur, quæ potest sufficienter explere formam indulgentiæ, quæ propter visitationem conceditur: & ideo ex vi illorum verborum nõ videtur necessario sequi, propter plures visitationes plures indulgentias concedi eidem personæ.

Solutio.

Nihilominus de re ipsa respondendo, Doctores communiter concedunt illud primum consequens, vt D. Thom. loco proxime citato, & Felin. tract. de Indulg. n. 37. vbi alios plures refert, & consentiant ceteri Theologi, & Summistæ, & ita habet communis consuetudo, & intelligentia huiusmodi indulgentiarum, quæ pijs locis absolute, & sine vlla temporis determinatione conceduntur. Angelus etiã verb. *Indulgentia*, n. 4. & Rosella, n. 12. in causa lecturæ illationis concedunt indulgentiam illam toties obtineri posse, quoties factus fuerit repetitus. Sed reuera id videtur esse contra consuetudinem, &

D. Thom. Felin.

Angl. Rosell.

Con-

contra intentionem concedentis, ac propterea reli-
qui Doctores negant secundam sequelam. Ratio ve-
ro discriminis est: quia quando indulgentia conce-
ditur visitantibus locum pium sine differentia tem-
poris, non est verisimile concedi unicuique homini
pro vna tantum vice in vita sua: quia neque verba
id sonant, essetque nimia restrictio: & ideo nun-
quam talia verba secundum communem usum in eo
sensu accipiuntur. Si autem in prima vice non ex-
tinguitur vniuersiuique facultas, eadem ratione
neque in secunda, neque in tertia: neque etiam pos-
semus limitare illam vt semel in anno, vel in mense,
vel hebdomada concedatur: quia omnis limitatio
huiusmodi voluntaria est. Solum possit appa-
reter limitari ad singulos dies, vt sentit Palud. su-
pra; & sequitur Cordub. quest. 33 quia & locutio i-
psa iuxta communem usum optime admittit illam
determinationem, & videtur necessaria vt indul-
gentia sit prudenti, & rationabili modo concessa:
quia alias possit quis ingrediendo & egrediendo,
millies lucrari illam indulgentiam, quod non solum
superfluum, sed etiam irrisorium videtur. Nauar-
rus autem in Comment. de Indulgentiis notab. 31. num. 37. sequens Felinum, ait, etiam eodem die
posse talem indulgentiam aliquoties, obtineri, quo-
ties nimirum, aliquis prudenter ac religiose adit Ec-
clesiam ad audienda diuina officia, vel verbum Dei,
vel etiam ad orandum statutis temporibus. Sed in
hoc nihil potest esse certum: quia pendet ex inten-
tione concedentis. Est autem hæc pia interpretatio,
quæ prodesset potest, & non nocere. At vero
quando indulgentia datur ad definitum diem, vel
paucos dies, pro vna tantum vice dari censetur: nam
propterea pro tempore adeo limitatio præscribitur.

que hæc est communis etiam consuetudo, &
intelligentia talium indulgentiarum: scilicet, vnam
tantum indulgentiam pro vno actu visitandi, vel
venerandi concedi: quia tamen pro toto populo
necessarium est aliquod tempus sufficiens, ideo de-
signari, vel vnum diem festiuium, qui à vesperis in-
cipit: vel interdum totam octauam ob aliquam
maiores solemnitatem. Addit vero Corduba, usu
iam receptum esse, vt quando indulgentia pro tota
octaua conceditur, singulis diebus octauæ semel ab
omnibus lucrari possit, de quo vltimè hi non con-
stat: eritque semper rescriptum seu Bulla consulen-
da: nam Prælati intentione, ex verbis facultatis eius
colligenda est, nisi res esset valde antiqua: nam
tunc consuetudo ipsa esset iudicium, concessionis,
& intentionis Prælati, vt in superioribus dictum
est.

SECTIO II.

Quibus modis possit indulgentia cessare.

HÆc questio maxime proponitur de indulgen-
tia, quæ non conceditur pro tempore definito:
nam quæ huiusmodi est, elapso tempore finitur, &
intra illud tempus eadem ratio de illa est, quæ de
indulgentia perpetua. Idemque iudicium est de in-
dulgentia, quæ pro vna tantum vice, vel pro defini-
to numero actuum conceditur: nam illis finitis,
eo ipso extinguitur: alias durat pro eo tempore,
pro quo concessa est, donec elabatur: intra illud ve-
ro solis his modis definire potest, quibus perpetua.
Ex tribus autem capitibus, potest intelligi indul-
gentia extingui, scilicet, ex parte concedentis, ex
parte eius cui, & in cuius gratiam concessa est, & ex
parte causæ propter quam fuit concessa: sunt enim
hæc tria ad indulgentiæ valorem & effectum neces-
saria, ita ab eis pendere videtur indulgentia, & con-

sequenter ratione omnium illorum posse definire,
Quod an sit verum, & quomodo, discutendo per
singula videndum est.

An indulgentia expiret per mortem con-
cedentis.

Primo ergo videtur, indulgentiam definire per
mortem concedentis, quia pendet ex eius in-
tentione & voluntate, vt sæpe diximus. Item quia
effectus non potest fieri sine efficiente causa: sed cau-
sa indulgentiæ, est is, qui illam concessit: ergo illa
deficiente, non potest indulgentia illa habere effe-
ctum, ergo eo ipso fit inutilis, atque adeo nulla. Item
aliæ facultates extinguuntur per mortem con-
cedentis, vt facultas eligendi confessorum, & similes:
ergo similiter, &c. Nihilominus certa & commu-
nis sententia est, indulgentiam non extingui per so-
lam mortem concedentis, nisi in ipsamet concessio-
ne his terminus illi præfigatur. Ita tenet Palud. d. 20.
q. 4. art. 1. Syluest. verb. Indulgentia, n. 16. Ang. nu. 7. in
c. Quod translationes, de off. Legati. & Nau. Comm.
de Indulg. notab. 31. num. 26. vbi plures alios refert.
Probatur, quia gratia non expirat per mortem con-
cedentis, vt late dictum est in materia de Pœnitentia
tractando de facultate eligendi confessorum, & ha-
betur expresse in decisionibus antiquis Rotæ in 9.
de Electione, & 87. de Rescriptis, sumiturque ex c. Si
super gratia, de off. deleg. in 6. & ex reg. Decet, in 6. quæ
sic habet, Decet concessum à Principe beneficium esse man-
surum. Quod autem indulgentia sit gratia, manife-
stum est, non ergo expirat per mortem concedentis.
Dixi autem, nisi in concessione ipsa hoc limitetur,
quia constat hoc positum esse in voluntate con-
cedentis: intelligitur autem talis limitatio posita,
non solum per verba omnino expressa, sed per
hæc, vt que ad beneplacitum nostrum, vt dicto loco terti-
gi.

Neque obstant coniecturæ in contrarium, quia
ad effectum indulgentiæ sufficit voluntas præce-
dens non retractata, nam moraliter manet, ideo
etiam sufficit ad efficiendum effectum, qui moralis
est: & moralitè modo fit, solumq; fit à concedente in-
dulgentiæ ministerialiter, nam Deus est qui princi-
paliter remittit. Accedit etiam, quod dum successor
non reuocat indulgentiam, eam approbare, & con-
cedere videtur. Neque est verum exemplum, quod
in contrarium adducitur, quantum etiam non sit om-
nino simile, quia facultas eligendi confessorum
non tantum est gratia, sed est delegatio iurisdictio-
nis, de qua est maior difficultas. Ex illo tamen exem-
plo obiter colligo, non tantum indulgentiam illam,
quæ ipso facto obtinenda conceditur, sed etiam
illam, quæ per confessorum danda est, non expirare
per mortem concedentis, etiam si res nondum in-
choata sit, & in illa indulgentia includitur delega-
tio iurisdictionis, quia etiam hæc delegatio est ali-
quo modo in foro pœnitentia, vel (vt sic dicam)
in foro omnino liberali & gratuito, & idcirco imi-
tatur gratiam, & non odium, vel delegationem fori
contentiosæ, quæ expirat per mortem concedentis,
si negotium inchoatum non sit.

Querret aliquis, an hoc sit verum de omni in-
dulgentia, etiam Pontificia non sit. Respondeo, hoc
pendere ex modo prestatis inferioribus concessæ:
cum enim in eis sit ex concessione Pontificis, ex eius
intentione potuit limitari, vel extendi ad indulgen-
tias perpetuas. Loquendo autem secundum ordi-
nariū ius, & communem usum, dicendum est, in-
dulgentiam concessam ab eo, qui habet potestatem or-
dinariam concedendi illam, durare etiam post mor-
tem concedentis. Probatur inductione: quia de E-
piscopis est communis sententia, vt patet ex Paluda-
no, Syluestro, & aliis supra, & constat ex usu, & quæ
eorum

Ratio dubij

Vera respo-
ludio.

Paludan.
Syluest.
Angel.
Innoc. 4.
Nauar.

Satisfit ra-
tionibus cũ
eratis.

Corollariū

An precedat
conclusio in
indulgentiis
non Pontifici-
cis.

Palud.
Cordub.

eorum potestas non limitatur in iure nisi ad tantam quantitatem, non vero quoad durationem: nec est vlla ratio que nos illam addamus. Et vsus idem confirmat. De Legato etiam Pontificis idem docent omnes, ob eandem rationes, vel à fortiori: quia censetur habere maiorem potestatem: item argumento c. vlt. de Officio Legati, vbi dicitur, statutum Legati non cessare per mortem illius. Vbi Glossa idē dicit esse de indulgentia, quia non magis limitatur hæc potestas, quā illa. Ratio autem generalis esse potest: quia potestas ordinaria censetur concedi simpliciter & iuxta rei naturam, nisi expresse limitetur. At vero potestas delegata magis arbitraria est, & ideo non potest de illa statui regula adeo certa, sed solū pendere ex voluntate concedentis: & ita iuxta modum B delegationis iudicandū esse. Nihilominus si absolute datur ad concedendā talē, vel talē indulgentiam; credo etiā illam durare post mortē concedētis: quia si indulgentia non limitatur ad hoc, vt pendeat ex vita concedētis, ex se non habet talem dependentiam nec est cur dicamus cum illa limitatione concedi: & reliquæ rationes factæ cum proportione procedunt.

De secundo modo quo indulgentia potest cessare.

Secundo modo potest desinere indulgentia per reuocationem eius, qui illam concessit, vel successoris, qui moraliter idem cum ipso censetur, vel Superioris à fortiori. Et hic modus est certissim⁹, & in eo conveniunt auctores citati, & Geminianus eū aliis in cap. i. de Concess. præbendæ in 6 colligitur; ex vsu frequenti Ecclesiæ, qui etiam in iure habetur, vt sumi potest ex Extrauag. Quædam modū, de Pœnit. & remiss. & in Clem. Dudum, § Nos autem, de Sepulchris, & quotidie fit in gravis beneficiis, & aliis similibus. Ratio vero iam est supra data. Quæri verò potest, an hæc reuocatio requirat causam, vel fieri possit ad nutum concedētis. In quo videtur certum, vt valida sit, sufficere voluntatem concedentis, etiam si absq; alia causa, vel necessitate fiat: quia res per quas causas nascitur, per easdem dissoluitur. Hæc autem gratia sola voluntate concedentis facta est, neque ex diuino iure, aut aliunde habet immobilitatem, imo effectus eius semper pendet ex intentione largientis, saltem per voluntatem moraliter durantem, seu retractatā. Confirmatur, quia reuocatio legis positivæ facta tenet, etiam si absque causa fiat.

Hoc autem posito inquiri potest, an possit etiam licite reuocari sine causa. Aliqui enim negant, quia donatio, aut beneficium semel factum non potest absque causa reuocari rationabiliter, nam & indicat animi leuitatem, & non fit sine aliquo grauamine alterius. Aliis autem videtur nullam esse necessariā causam, vt hoc licite fiat. Quod verius videtur, quia à principio hoc fuit beneficium gratuitum, quod tunc posset absque alia causa licite negari: ergo postea etiam potest licite reuocari sine causa, quia hoc nihil aliud est quam non conseruari, vel non dari pro tempore futuro, etiam si pro præterito datum fuerit. Item, qui concessit indulgentiam non se obligauit ad illam conseruandam: ergo tam libere potest non conseruare, sicut potuit non dare. Præterea quia per concessionem indulgentiæ perpetuè nullum ius acquiritur illi, cui conceditur, sed semper manet in ratione cuiusdam gratiæ pendētis ex voluntate concedentis: & ideo nulla fit alteri iniuria neque imponitur ei grauamen contra iusticiam, vel aliam virtutem, etiam si hoc fauore priuatur ex sola voluntate, absq; alia causa. Cum autem causam excludimus, non auferimus finem aliquem honestum, qualis necessarius est ad honestatem cuiuscunque actionis humanæ ex obiecto indifferētis:

sed solum asserimus non esse necessariam specialem causam, quæ honestet hunc actum.

Hoc autem intelligitur per se loquendo: quia ab extrinseco & per accidens potest hæc reuocatio esse illicita, si absque causa fiat. Primo si possit scandalum generare, vt verbi gratia, quia est signum alicuius odij: secundo, si concedens promittit se non reuocaturum: nam promissio illa honesta est in consensu: quod saltem sine causa non fieri reuocatio: obligat ergo saltem ex fidelitate quadam: obligat autem tantum ipsum promittentem, non vero successorē: quia personalis est actio. Tertio si talis indulgentia creditur esse valde fructuosa animabus nullumq; nocumentum asserre: nam tunc profectio alienum esset à charitate pastoris illam sine causa reuocare, quando vtrumque illorum experimento compertum esset. In quo est differentia inter conuersionem, seu non reuocationem, & primam indulgentiæ concessionem: quia ante primam concessionem tantum potest esse spes fructus de futuro, quæ magis incerta est. Quarto potest excogitari casus in quo vsus indulgentiæ fit iam inchoatus, & ideo videatur esse aliquo modo ius acquisitum, vt non possit sine magna causa reuocari. Vt verbi gratia, si iubilæus conceditur, & quis ieiunauerit, elemosynam fecerit, confessus fuerit, vel cepit illa opera facere, hoc ipso videtur acquisisse ius, vnde reuocetur gratia iubilæi priusquam illa opera perficiat, & indulgentiam consequatur. Eo etiam, in illo casu non fit proprium ius acquisitum: tamen ex quadam fidelitate, & tacita promissione profectio esset illicitum huiusmodi hominem tali indulgentia defraudare, nisi vrgens causa cogeret ad vniuersalem eius reuocationem.

Rursus vero inquiri potest, an indulgentia extinguatur statim ac reuocatio fit Romæ, verbi gratia, Responso communis est non auferri donec reuocatio perueniat ad noticiam eorum qui indulgentiæ gaudebant. Ita Nauarr. & Corduba supra, qui citant Dominicum cum aliis in ca. i. de Concessione præbendæ lib. 6. Syluest. & alios Summistas verb. Nauarr. Gratia, idemq; habet Syluest. verb. Indulgentia, n. 17. Cordub. Quorum fundamentum est, quia hæc est intentio Pontificis, quam solum probant ex communi interpretatione Doctorum. Ratio autem huius interpretationis esse potest, quia intentio Pontificis præsumenda est prudens & cordata: huiusmodi autem est illa, scilicet, vt reuocatio non noceat priusquam de illa constet, alioqui facerent multi fideles opera requisita ad indulgentiam, & fraudarentur spe illius absque culpa sua: quod credibile non est esse intentum à Pontifice. Accedit, quod sicut indulgentia ample interpretanda est quoad voluntatem concedentis, ita è contrario reuocatio restringenda est.

Duobus autem modis potest intelligi hæc sententia. Primo quod reuocatio non habeat effectum donec sit sufficienter promulgata, ita vt, per se loquendo, peruenire potuerit ad noticiam Ecclesiæ, vel Prouinciæ, in qua, vel pro qua fit. Et in hoc sensu est hæc sententia maxime consentanea rationi, & praxi Ecclesiæ. Alius vero sensus est, vt nulli personæ in particulari noceat illa reuocatio, donec illi sufficienter constet de tali reuocatione. Et in hoc sensu videtur affirmari dicta sententia à prædictis auctoribus, quia non agunt de promulgatione, sed de notitia & scientia: & exempla, quæ adducunt, ad hoc tendunt. Et sane cupio esse veram sententiam, quia valde fauorabilis est: eritq; vera, si hæc sit voluntas Pontificum: vnde autem hæc voluntas colligatur, non satis apparet, nam leges etiam irritantes post sufficientem promulgationem habent suum effectum, in personis etiam quæ iniuriis licet illas ignorant, cum tamē maiora in eorum modum possint sequi, quam ex reuocatione indulgentiarum.

Geminia.

Re. utat no hæc reuocatio causam.

Cordub. q. 36. ubi re. fert alios, qui hoc non dicunt.

Pars affirmans præfertur.

Per actum postre-

Avindul. effu. suam ac reuocatio fit.

Communis sententia. Nauarr. Domin. Syluest.

Prior sensus communis sentent.

Posterior sensus.

hie

hic enim fere nullum est, nam solum sequitur quaedam materialis deceptio inducens ad bonos actus, per se vitios. Supponendo autem communem sententiam piam & probabilem, cōfeso iuxta eam (quod ad praxim multum refert) si quis bona fide confessus esset reservata peccata in virtute talis indulgentiæ in ordine ad talem indulgentiam, cuius reuocationem inuincibiliter ignorat, talem confessionem esse validam, & illum hominem sic absolutum etiā à Censuris, liberum manere etiam ab onere comparandi, & verisimiliter creditur, hanc esse mentem Pontificis, quia aliud esset, & periculosum, & valde onerosum.

⁷⁰ Pontifex potest indulg. reuocare per actum internum.

Dubitari autem hic potest, an possit Pontifex per solum actum interiore contrariæ voluntatis reuocare indulgentiam. Videtur enim non posse, quia oppositorum eadem est ratio: non potest autem cōcedere indulgentiam per solum interiore actum, ergo nec reuocare. Contrarium nihilominus verum est, & commune, quia efficacia indulgentiæ pender ex voluntate concedentis, vt sæpe dictum est. Item, quia licet exterius concedat sine intentione interiori, nihil facit: ergo licet contineat (vt sic dicā) externam confessionem, si intentionem mutet, iam nihil facit. Et ideo non est simile de confessione, nam ad hanc verumque requiritur, scilicet voluntas, & interior actus: & ideo quolibet horum sublato, auferitur, quia facilius est destruiere, quam construere, & quia bonum ex integra causa: malum ex quocūque defectu. Qualiter autem peccaret Pontifex qui hoc faceret, nam esset grauis illusio & deceptio Ecclesiæ. Et ideo nunquam id Pontifices faciunt sine expressa reuocatione externā, siue per specialia, siue per generalia verba, quæ tamen sufficiant ad voluntatē explicandam. Neque etiam volunt habere effectum saltem vsq̄ ad sufficientem promulgationem, quia oppositum esset nimis durum. Expectare vero in singulis actum notitiam ad hunc effectum, nō est tam necessarium ad prudentem reuocationem; est tamen piam & favorabile. Atque hæc omnia, quæ de reuocatione sunt dicta, intelligenda etiam sunt de suspensione: vt idem Doctores asserunt, quia est veluti quædam reuocatio ad tempus facta, quo elapso indulgentia restituitur.

De tertio modo quo indulgentia cessare potest.

⁷¹ Tertius modus quo indulgentia tollitur, est per destructionem rei, pro qua indulgentia est concessa. Ita Palud. Syluest. Nauarr. Cordub. & omnes. Ratio est: quia destructis nobis, destruentur ea, quæ sunt in nobis, indulgentia autem est veluti quoddam morale accidens ad hærens ei, cui conceditur. Vt tamen hoc magis explicetur, aduertenda est distinctio supra data de indulgentia personali, & locali. In priori ergo est res manifesta, si indulgentia sit propria personæ, quæ vitalis potius, quam perpetua dici potest. Si autem sit indulgentia communitatis, in illa semper manet indulgentia, quamuis deficiente particulari persona, desinat esse quoad illam, nā si quis possit illam lucrari pro membro iam defuncto, id est ex alio titulo, scilicet, quia reliquis viuētibz etiam pro mortuis concessa est. Oportet autem aduertere, aliud esse loqui de persona, cui Pontifex facit gratiam indulgentiæ, id est, qui à Pontifice illam impetrat: aliud vero de iis, pro quibus indulgentia conceditur, scilicet, vt eam lucrētur, si hoc vel illud fecerint. Nam personalis indulgentia extinguitur cum persona, quæ lucratura est suo opere indulgentiam, non vero, cum impetrante illam nisi talis terminus in ipsa concessione præfigatur, quia alias indulgentia per se non pender à tali persona. At vero de indulgentia locali omnes concedunt extingui

Fr. Suarez. tom. 4.

⁷² A destructo loco: quia, licet non proprie ipsi loco concedatur, sed hominibus, qui eam lucraturi sunt, tamen, quia eam non possunt lucrari in tali loco, in cuius gratiam, concessa est, ideo, destructo loco, tollitur potestas lucrandi indulgentiam. Et declaratur à simili; nam indulgentia concessa vt tali tempore obtineatur, transacto tempore extinguitur quia iam non existit illa mensura durationis pro qua concessa fuit. Similiter ergo destructo loco perit indulgentia, quia tollitur locus, pro quo solo concessa fuerat. Hic vero occurrebant dubitationes, quātam oporteat esse talem destructionem, & quid dicendum sit si templum reedificetur. Sed hæ tractādæ late à nobis sunt in materia de interdicto, vbi sunt magis propriæ.

De Quarto modo cessationis indulgentiæ.

⁷³ Quartus modus addi solet, quod vna indulgentia destruat internum per aduentum alterius, quando ambæ simul in eodem existere non possunt: vt v. g. si in die dedicationis alicuius ecclesiæ Episcopus concessit vnum annum indulgentiæ, & superueniens Archiepiscopus similem concedat indulgentiam, hæc posterior valebit, & prior extinguetur. Ita Cordub. qu. 36. in fine. Sed non placet hic dicendi modus: existimo enim nunquam indulgentiam hoc modo tolli, sed potius posteriorē irritam esse, loquendo ex iure communi, seu ex vi ipsarum indulgentiarum. Nam si concedens nolit dare vnā, nisi reuocando priorem, iam hic modus periret: nebit ad secundum prius positum. Declaratur ergo & probatur nostra sententia, nam in primis hoc nō habet locū in indulgentiis personabilibus, quia nunquam sunt incompatibiles in eadem persona plures indulgentiæ, nec scio de hac re esse aliquod ius statutum. De localibus autem est regula 57. Cancellariæ duas indulgentias esse incompatibiles in eodem loco, si nulla facta fuit mentio prioris in impetratione posterioris: tunc autem non excludit posterior priorē, sed potius posterior est nulla, eo quod per subreptionem impetrata censetur. Sic ergo in prædicto exemplo, quando Archiepiscopus concedit annum indulgentiæ factā iam concessione ab Episcopo, cessat posterior concessio esse nullam, quia est vltra terminos iuris, & quia iam ibi factū erat quantum fieri poterat, & locus ille est incapax (vt sic dicam) plurium indulgentiarum ex vi iuris, neque Archiepiscopus tantam habet potestatem, vt possit reuocare indulgentiam datam ab Episcopo: nullum enim ius talem facultatē illi tribuit: sicut neq̄e contrario si Archiepiscopus præueniat, poterit Episcopus illius indulgentiam tollere, & suam introumittere, quia non habet etiam in hoc superiore facultatem: videtur ergo esse hoc ius præuenientis. Nunquam ergo potest fingi casus, in quo vna indulgentia aliam expellat.

De Quinto cessationis modo.

⁷⁴ Quintus modus extinguendi indulgentiam excogitari potest per renunciationem eius; nam vnusquisque potest proprio priuilegio, quatenus ad ipsum spectat, renunciare, iuxta eā p. Nuper, & communem sententiam Doctorum ibi. de Decimis: indulgentia autem est veluti quoddam priuilegium ergo. Sed hic etiam modus nunquam moraliter cōtingere potest. Etenim cū in indulgentiis exerceatur iurisdictio voluntaria, poterit quis libere renunciare vsui illarum, tamen per suam renunciationem nō potest voluntatem concedentis mutare, aut irritare, & ideo quoties ipse voluerit mutare voluntatē suam, poterit tali indulgentia vt. Indulgentia ergo

Rrr ipsa

ipsa extincta non fuit, quia facultas lucrandi illam semper manet. Neque est simile de aliis privilegiis, quae conferunt aliquod ius, cui homo renunciare potest, qua renuntiatione acceptata, statim tali iure priuatur: per indulgentias autem, ut dixi nullum acquiritur ius, sed consistunt semper in liberali beneficio concedentis. Quod si quis fortasse fingat, eum, qui indulgentiam concessit, acceptare renuntiationem, id potius esse indulgentiam reuocare quasi in poenam eius, qui illam lucrari noluit. Et simili modo, si fingamus superiorem concedere posteriorem indulgentiam sub conditione, ut renuncietur priori, illud etiam virtualiter esset vnam reuocare dando aliam, vel solum velle alterutram concedere ad liberam electionem recipientis.

De sexto cessationis modo.

Sextus & vltimus modus cessandi indulgentiam cogitari potest, per cessationem causae, propter quam concessa est: tum quia, cessante causa, cessat effectus: tum etiam, quia indulgentia concessa sine causa est nulla: ergo etiam fit nulla, cessante causa, quia nunquam haec liberalis remissio potest fieri sine causa: fieret autem sine vlla causa, si post illam ablatam indulgentia operaretur. Denique declaratur à simili, quia tributum propter causam impositum cessat, cessante causa. Nihilominus etiam hunc modum praetermittunt auctores, & merito, quia ex solo hoc capite nunquam definit indulgentia. Quod patet, quia non est necesse ut causa tantum duret, quantum durat indulgentia: nam propter causam

A temporalem potest concedi indulgentia perpetua: Igitur à principio consideranda est causa indulgentiae: nam, si illa fuit sufficiens ad tantam indulgentiam pro tali tempore concedendam, etiam si illa transeat, indulgentia durabit, ut v.g. dedicatio Ecclesiae, quae vno die fit, est sufficiens causa ut concedatur indulgentia vnius anni, & respectu Pontificis posset esse sufficiens ad indulgentiam perpetuam, praesertim si aliae causae concurrant. Non est ergo haec talis causa, à qua pendeat effectus in fieri: & conseruari, sicut esse solet in aliquibus tributis, de quibus proinde alia ratio est. Verum est tamen, ex hac causa semper relinqui aliquem effectum, vel saltem aliquem respectum moralem ad illam, ratione cuius talis duratio indulgentiae nunquam est sine sufficienti causa morali. At vero si à principio causa non sit sufficiens ad concedendam perpetuam indulgentiam, sed solum pro tanto tempore, tunc quidem etiam si perpetua concedatur, non est in totum valida, sed solum pro tempore proportionato causae. Sicut enim in alia quantitate indulgentiae seruanda est proportio ad causam, ita etiam in duratione. Et ideo transacto illo proportionato tempore, cessabit indulgentia apud Deum, non quia cessauit causa: fieri enim potest ut antea iam cessauerit, sed quia à principio concessio non fuit valida, nisi pro tali tempore. Relinquitur ergo ut indulgentia solum per reuocationem, vel destructionem rei, cui annexa est, possit extinguí. Atque haec de hac materia, & de toto hoc opere, ad laudem Omnipotentis Dei, dixisse sufficiat.

F I N I S.

RERVM